

Царук Уладзімір Зянонавіч

Адна з вуліц нашага роднага пасёлка Карэлічы названая ў гонар Уладзіміра Зянонавіча Царука. Гэты ўспамін і расказ аб чалавеку-барацьбіту, якога людзі памятаюць па сённяшні дзень, чалавеку, які ў тыя далёкія гады аддаваў сваё жыццё барацьбе за вызваленне родных мясцін ад варожай акупацыі.

Царук Уладзімір Зянонавіч нарадзіўся 20 снежня 1899 года ў вёсцы Вялікая Вобрына Ярэміцкай воласці Наваградскага павета Мінскай губерні (цяпер Карэліцкі раён Гродзенскай вобласці) ў беднай сялянскай сям'і. Сям'я сяк-так зводзіла канцы з канцамі, але бывала і няшчымніца. У гэтай жа вёсцы і прайшло дзяцінства Уладзіміра Зянонавіча, дзе прыйшлося пайсці вельмі рана на свой хлеб і дапамагаць бацькам па гаспадарцы. З вясны і да поздняй восені быў хлапчук наймітам-пастушком у мясцовага пана. Пазней Уладзімір стаў вучнем Яэміцкага чатырохкласнага народнага вучылішча. Цяга да ведаў адкрывала свет у спазнанні жыцця. Дапамагалі кнігі, атрыманыя ад настаўнікаў вучылішча, якія бачылі імкненне хлопчыка да пазнання ісціны, яго зацікаўленасць у тым, што адбываецца ў свеце.

1 жніўня 1914 года пачалася першая сусветная вайна, мірнае жыццё было парушана, і вёска, дзе нарадзіўся Уладзімір Зянонавіч, апынулася ў прыфрантавой зоне. Жыць стала яшчэ цяжэй і Уладзімір Зянонавіч, каб дапамагчы сям'і, уладкоўваецца працаваць у вайсковую краму на станцыі Гарадзея. У гэты час Уладзімір Зянонавіч пачынае цікавіцца палітыкай. Пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 года ён становіцца перакананым змагаром за справядлівасць. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 года Уладзімір Зянонавіч быў абраны сакратаром валаснога рэўкама мястэчка Турэц. Але грамадзянская вайна і ваенная інтэрвенцыя зноў надоўга парушылі мірныя планы. У снежні 1918 года Чырвоная армія вызваліла родныя мясціны, а ў канцы 1919 года яны былі акупаваныя Польшчай. У гады грамадзянскай вайны Уладзімір Зянонавіч стаў добраахвотнікам Чырвонай Арміі, ваяваў у складзе дзясятага Мінскага палка УНК, а затым палітруком роты 72-га стралковага палка.

Уладзімір Зянонавіч з юнацкіх гадоў стаў на шлях барацьбы з прыгнятальнікамі. Пасля Рыжскага мірнага дагавора малая радзіма Уладзіміра Зянонавіча засталася пад акупацыяй Польшчы. Насельніцтва падвяргалася жорсткаму гвалту і рабунку. З 1920 года Уладзімір Зянонавіч на падпольнай рабоце ў Заходняй Беларусі ствараў падпольныя гурткі, вёў агітацыю за аднаўленне савецкай улады. У 1924 годзе Уладзімір Зянонавіч стаў членам КП(б)ЗБ, акруговы камітэт якой быў у Слоніме.

Вера ў лепшую будучыню, у паляпшэнне жыцця сялян і ўменне заваёўваць і апраўдваць давер людзей дапамагалі ў арганізацыйнай працы. Людзі давяралі Уладзіміру Зянонавічу таму, што быў ён справядлівым ва ўсім і ўсюды. Ставіўся ён з разуменнем да кожнага, не гледзячы на цвёрдасць характару і патрабавальнасць, якая часам пераходзіла ў жорсткасць.

У 1924 годзе, пасля стварэння Мірскага падпольнага райкама партыі, Уладзімір Зянонавіч абраны сакратаром. Аднак, у верасні 1926 года адзін з членаў падпольнай арганізацыі аказаўся здраднікам-правакатарам. Уладзімір Зянонавіч і некалькі членаў арганізацыі былі арыштаваны. За падпольную дзейнасць Уладзімір Зянонавіч быў асуджаны ўладамі Польшчы да пажыццёвага зняволення і знаходзіўся каля 13 гадоў у турмах гарадоў Навагрудак, Вільня (Вільнюс), Гародня (турма Крыжы), Равіч (каля польска-нямецкай граніцы). Турмовае зняволенне да 1939 года не зламала Уладзіміра Зянонавіча, нягледзячы на тое, што за гэты час памёр яго бацька. Дома засталіся маці, жонка і трое дзяцей, адно з немаўлят нарадзілася ўжо пасля яго арышту.

У сувязі з падзеямі ў Польшчы пасля нападу Германіі, польскай уладзе было не да зняволеных. І ў турмах яны былі прадастаўлены самі сабе. У верасні 1939 года зняволеныя пакінулі камеры і Уладзімір Зянонавіч праз усю Польшчу дабіраецца да родных мясцін. Дома, сустрэча з роднымі была вельмі хваляючай, але нядоўгай. У той трывожны і складаны час, уладкаваўшыся на працу загадчыкам Стаўбцоўскага райдарадзела, Уладзімір Зянонавіч уключаецца ў палітычнае і грамадскае жыццё.

Як ініцыятыўны, актыўны ў грамадскім жыцці чалавек, Уладзімір Зянонавіч абраны дэлегатам і членам прэзідыума Народнага сходу Заходняй Беларусі. На гэтым сходзе было вырашана аб ўз'яднанні Заходняй Беларусі з Беларускай ССР. Пасля гэтага, у 1940 годзе Уладзімір Зянонавіч выбіраецца старшынёй Стаўбцоўскага райвыканкама і дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР. Актыўна

ўключыўшыся ў будаўніцтва новага жыцця, ён аддае ўсе свае сілы і веды справе ўмацавання правапарадку ў рэгіёне. Але мірнае будаўніцтва было нядоўгім, у 1941 годзе пачалася вайна.

Разам з эвакуіраванымі Уладзімір Зянонавіч дабраўся да Тамбоўшчыны, дзе быў прызначаны дырэктарам Вяліка-Ліпавіцкай МТС. Адтуль ён піша ў ЦК партыі пісьмы з просьбай паслаць яго ў тыл ворага для падпольнай работы. У студзені 1942 года Уладзіміра Зянонавіча выклікаюць у Маскву і залічваюць у рэзэрв ЦК партыі. У лютым гэтага ж года Уладзімір Зянонавіч накіраваны на Калінінскі фронт членам Паўночна-Заходняй апэратыўнай групы ЦК партыі. У канцы сакавіка ён уключаецца ў кіраўніцтва па наладжванню сувязі з партызанскімі атрадамі і партыйным падполлем Беларусі праз разрыў у лініі фронту пад назвай “Суражскія вароты”. Адбываецца гэта на працягу некалькі месяцаў зімой 1941-1942 года.

Пасля аднаўлення работы Баранавіцкага абкама партыі ў тыле ворага, Уладзімір Зянонавіч з 16 лістапада 1942 года прызначаны памочнікам сакратара абкама і ўпаўнаважанага цэнтральнага штаба партызанскага руху і ЦК партыі па Баранавіцкай вобласці. У сакавіку 1943 года Уладзімір Зянонавіч у складзе спецыяльнай групы быў перакінуты ў раён Бягомля, адкуль да красавіка прабіраліся ў Налібоцкую пушчу. Тут пашчасціла Уладзіміру Зянонавічу, бо ў атрадзе імя Чапаева, з восені 1942 года ваяваў яго сын Аляксандр. Сустрэча была цёплай і хвалюючай, сын расказаў бацьку пра бабулю, маці, сястру Люду і брата Віктара, якія жылі тады на лясным хутары, хаваючыся ад акупантаў і паліцаяў.

У канцы красавіка 1943 года, пасля аб’яднання чатырох брыгад і 15 асобных атрадаў партызан, ствараецца Баранавіцкае партызанскае злучэнне паўночнай зоны і пяць міжраённых партызанскіх цэнтраў. Уладзімір Зянонавіч прымае актыўны ўдзел у рабоце злучэння і абкама партыі. У гэты час быў надрукаваны і распаўсюджаны зварот У.З.Царука да сваіх выбаршчыкаў з заклікам на барацьбу з акупантамі. Яго заклік быў пачуты ў народзе і насельніцтва імкнулася ў партызаны. Пад час блакады немцамі Налібоцкай пушчы ў ліпені-жніўні 1943 года, гора напаткала сям’ю Уладзіміра Зянонавіча. У блакадзе загінула маці. Цяжкая страта, блакадны перыяд яшчэ больш загартавалі волю змагара і, дзякуючы яго ўмелым дзеянням у ажыццяўленні камандавання партызанскімі атрадамі, немцы так і не змаглі перадыслацыравацца за раку Нёман, дзе ў лесе жылі партызанскія

сем'і, функцыянавалі шпіталі, быў аэрадром для прыёму самалётаў з Вялікай зямлі.

З кастрычніка 1943 года Уладзімір Зянонавіч быў прызначаны камандзірам Стаўбцоўскага партызанскага злучэння і адначасова кіраўніком міжраённага партыйнага цэнтра, у склад якога ўваходзілі пяць навакольных раёнаў, а затым сакратаром Стаўбцоўскага падпольнага райкама партыі. У 1944 годзе ў Стаўбцоўскім партызанскім злучэнні былі аб'яднаны партызанскія брыгады "Камсамалец", імя Першага Мая, імя 25-годдзя БССР, імя Маршала Г. К. Жукава, імя Суворова і асаблівы казацкі атрад, які быў разгорнуты ў кавалерыйскі дывізіён. Партызанскія брыгады і атрады пад кіраўніцтвам Уладзіміра Зянонавіча грамілі нямецкія і паліцэйскія гарнізоны, зрывалі будаўніцтва абаронных аб'ектаў, знішчалі чыгуначныя і шасейныя масты, воінскія эшалоны з жывой сілай і тэхнікай. У ходзе вызвалення Беларусі ад акупацыі ў чэрвені 1944 года, брыгады і атрады партызанскага злучэння Уладзіміра Зянонавіча вышлі з Налібоцкай пушчы і занялі абарону, захапіўшы многія пераправы праз рэкі, перакрылі важныя шасейныя дарогі і ўтрымлівалі іх да 6 ліпеня, пакуль не сустрэліся з перадавымі часцямі Чырвонай Арміі.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР за № 4063 ад 15 жніўня 1944 года за ўмелае камандаванне партызанскім аб'яднаннем, выдатнае выкананне баявых заданняў камандавання, Уладзіміру Зянонавічу Царуку было нададзена званне Героя Савецкага Саюза з ўзнагароджаннем ордэнам Леніна і медалём "Залатая Зорка".

Пасля вызвалення родных мясцін, Уладзімір Зянонавіч накіроўваецца на партыйную працу. З чэрвеня 1944 года ён абраны першым сакратаром Стаўбцоўскага райкама партыі, затым з красавіка 1947 года намеснікам старшыні Баранавіцкага аблвыканкама, а з лістапада 1951 года старшынёй Баранавіцкага гарвыканкама.

За поспехі, дасягнутыя ў арганізацыі сельскагаспадарчых кааператываў, аднаўленні і развіцці прамысловасці і сельскай гаспадаркі, Уладзімір Зянонавіч узнагароджаны ордэнамі Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі і шматлікімі медалямі. Як ініцыятыўны чалавек, Уладзімір Зянонавіч выбіраецца дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР другога і трэцяга скліканняў і Вярхоўнага Савета БССР першага і чацвёртага скліканняў.

Яго імем названы вуліцы ў гарадах Баранавічы, Стоўбцы і ў гарадскім пасёлку Карэлічы, а ў сакавіку 1964 года быў названы калгас

ў Карэліцкім раёне. З 05.08.2003 года калгас імя У.З. Царука пераіменаваны ў сельскагаспадарчы вытворчы кааператыў імя У.З. Царука, цэнтр – аграгарадок Ярэмчы, дзе устаноўлены бюст Героя Савецкага Саюза. На радзіме ў вёсцы Вялікая Вобрына адкрыты музей У.З. Царука.

Уладзімір Зянонавіч пражыў да 27 студзеня 1957 года, пахаваны на могілках у горадзе Баранавічы, на магіле ўсталяваны абеліск.

Вуліца У. З. Царука ў гарадскім пасёлку Карэлічы.

Заўвага: Асобныя факты з успамінаў партызан у 80-90 гады ХХ стагоддзя.

Выкарыстаная літаратура:

*Герои Советского Союза: Краткий биографический словарь. Т. 2, Москва. 1988 г. с.863

*Люди легенд. Минск. 1974 г. выпуск 5. с.449-463

*Народные герои. Минск. 1983 г. с.269-283

*Навечно в сердце народном. Третье издание, дополнено и исправлено. Минск. 1984 г. с.559

ВЕТЭРАН ПРАЦЫ, КРАЯЗНАЎЦА

Б.К. НАВІЦКІ